

tation af principiel Art«, men ogsaa »at de nye evangeliske Superintendenter »en Sinde om Aaret«, om ikke tiere, skulde drage rundt i deres Stift for i de enkelte Sogne at høre Præsternes Prædiken og skaffe sig Kundskab om, hvorledes det stod til med Forsørgelsen af Prædikerne, med Skolevæsen, Hospitaler og Fattigforsorg« (s. 7). Naar man betænker, at intet kultur-, indenrigs-, kirke- eller undervisningsministerium da eksisterede, men at hele centraladministrationen var samlet i danske kancelli kun suppleret af rentekammeret som kasse- og revisionskontor, er det klart, at biskopperne paa disse omraader maatte bære et stort ansvar. Dr. Kornerups skildring viser dog, og man kan sikkert give den en videre gyldighed end for Lunde stift, at deres magtmidler ikke ganske slog til, at de ikke tilstrækkeligt kunde hævede deres stilling overfor adelen, at baade den højere og lavere gejstlighed, som ogsaa rektorer ved byernes ofte forkrøblede latinske skoler samt degnenes daarlige økonomiske kaar var en alvorlig hindring for, at de kunde udføre deres kulturmission blandt den læge befolkning. Overfor det ret mørktfarvede billede af forholdene i Lunde stift, der kan tegnes ud fra visitatsbogens oplysninger og som bekræftes af oplysninger hentet fra andre kilder (kongebreve etc.), gør dr. Kornerup dog det rigtige metodiske forbehold, at man maa holde sig for øje, at ved kilder af denne art kommer afvigelserne fra de normale forhold, manglerne og fejlene til at indtage en alt for dominerende plads, medens de manges »gode trofaste Arbejde« sætter sig mindre stærke spor (s. 16). Endvidere har, som dr. Kornerup fremhæver, Lunde stifts store udstrækning — det var 3 gange saa stort som Roskilde stift — naturligvis gjort tilsyn her særligt vanskeligt. Fri for katolske islæt var stiftet da endnu ved 17. aarh.s beg. heller ikke blevet. Navnlig st. Olafs-kulten var endnu ret udbredt, og her var selv ret haard indskriden fra biskoppens side ude af stand til at gøre det af med vedhængen ved gammel kultform, som den af dr. Kornerup omtalte episode fra sognet st. Olaf i Albo H. viser, hvor biskop Medelfar personlig kastede »afgudsbilledet« af st. Olaf ud af kirken og sønderrev de linklæder, det havde været iklædt, og tillige holdt en manende tale til den forsamlede almue — men hvor det rigt udskaarne st. Olafsbillede endnu i vore dage pryder sognets kirke.

Astrid Friis.

Af den nye Serie »*Samlingar och Studier till Svenska Kyrkans Historia*« (omtalt 10. R. V, 795—796) er der allerede udsendt en Række Bind, som i lige Grad kan tages som Vidnesbyrd om den

sjældne Energi, der besjæler Udgiveren, Professor Hilding Pleijel i Lund, og om den Blomstring, hvori svensk kirkehistorisk Forskning for Tiden befinder sig. Det nylig udgivne Bind (Nr. 6, 1943) indeholder et meget værdifuldt Bidrag af Professoren i Græsk i Lund Albert Wifstrand: »Andlig talekonst. Bidrag till den svenska predikostilens historia.« Denne Afhandling er af videre-rækkende Interesse end de fleste kirkehistoriske Monografier og aabner Perspektiver ud til mange Sider. I Modsætning til Fler-tallet af teologiske Forfattere, der har beskæftiget sig med Præ-dikekunstens Historie, anlægger Professor Wifstrand nemlig i første Række stilhistoriske Synspunkter, viser Sammenhængen mellem de forskellige Tiders Prædikestil og de almindelige litterære Smagsretninger og giver derved et Stykke hidtil lidet bearbejdet Kulturhistorie. Forfatteren er sig bevidst, at han ikke har ud-tømt sit Emne, men han har brudt Vej for nye Synspunkter, som fortjener at anlægges over for beslægtet Stof ogsaa i andre Lande. — En grundig og paa sin Vis værdifuld Undersøgelse forelægges ogsaa i det følgende Bind (7, 1943) af Ragnar Askmark: »Svensk prästutbildning fram till år 1700«, men den er ganske overvejende af Interesse for svensk Specialhistorie.

Bjørn Kornerup.

Kort er et noget nært uundværligt hjælpemiddel for historie-undervisningen. Der kan derfor være grund til her i tidsskriftet at gøre opmærksom paa et af Hermods Korrespondensinstitut i Malmö 1944 (Hugo Gebers forlag, Sthlm.) udsendt »Historisk Atlas« udarbejdet af professor Sture Bolin og fil. lic. Josef Carlsson. Det indledes med et kort over Eufrat- og Tigrisdalenes og Nildalens gamle kulturomraader og slutter med Europakort fra sept. 1940 og okt. 1942. Disse sidste kan dog naturligvis ikke være fyldestgørende. For danske benyttende er der dog den gæne, at atlasset — som svensk — fraset et kort over Danmarks Nordsø-vælde (o. 1030) og Østersøvælde (o. 1220) samt et kort over det stærkt opdelte Slesvig-Holsten ca. 1700 ikke bringer special-kort over Danmark og de af det danske rige omfattede lande. Et stort opsat kort over det sydlige Sverige (omfattende Skaane) i Middelalderen med vejnet og byer, klostre og borge og et klart opsat kort over en skaansk landsby fra fællesskabets tid (1703) dækker dog naturligvis ogsaa danske forhold. Af svenske special-kort kan iøvrigt fremhæves et over Louis de Geers »bruk och domäner«, der illustrerer dennes dominerende stilling indenfor svensk økonomi i 1600-tallet. De stofmættede og klart affattede